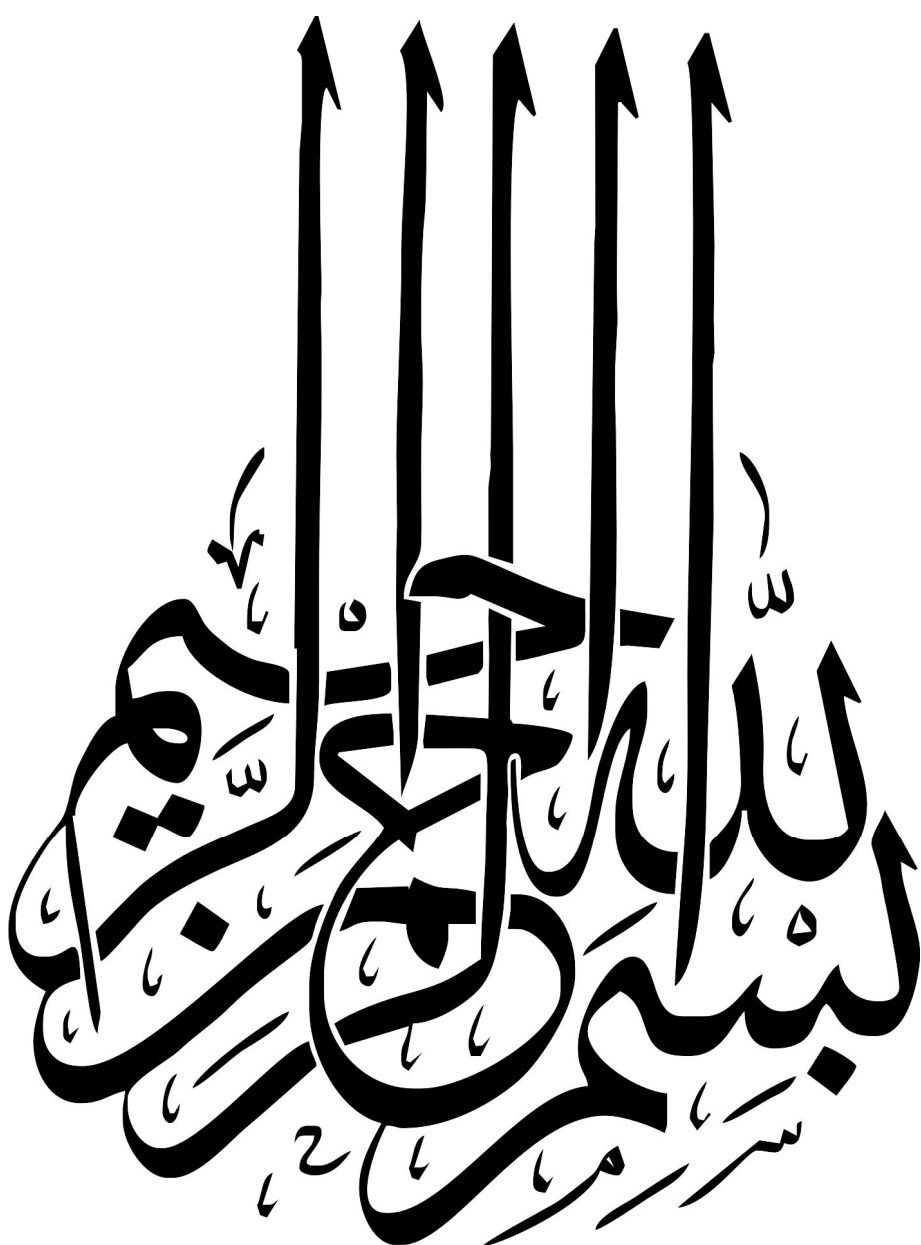

دانشگاه هرمزگان

دانشکده علوم انسانی - واحد بین الملل قشم

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته مشاوره خانواده

عنوان:

شناسایی و بررسی علل دوام زندگی زناشویی با تاکید بر نقش زن در دوام ازدواج

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر حسین زینلی پور

استاد مشاور :

جناب آقای دکتر اقبال زارعی

نگارش :

یگانه خادمعلی

بهمن ۱۳۹۰

تقدیم به :

خدای را بسی شاکرم که از روی کرم پدر و مادری فداکار نصیبم ساخته تا در سایه درخت پر بار وجودشان بیاسایم و از ریشه آنها شاخ و برگ گیرم و از سایه وجودشان در راه کسب علم ودانش تلاش نمایم .

والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم چرا که این دو وجود پس از پروردگار مایه هستی ام بوده اند دستم را گرفتند و راه رفتن را در این وادی زندگی پر از فراز و نشیب آموختند.

آموزگارانی که برایم زندگی؛ بودن و انسان بودن را معنا کردند ؛ حال این برگ سبزی است تحفه درویش تقدیم آنان هم چنین تقدیم به همسرم :

که سایه مهربانیش سایه سار زندگیم می باشد، او که اسوه صبر و تحمل بوده و مشکلات مسیر را برایم تسهیل نمود.

چکیده:

هدف. پژوهش حاضر با هدف کلی شناسایی و بررسی علل دوام زندگی زناشویی با تاکید بر نقش زن در دوام ازدواج انجام شد. **روش.** روش تحقیق این پژوهش در قسمت مصاحبه، کیفی و مصاحبه هدفمند و در قسمت پرسش نامه، توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه‌ی آماری این تحقیق متشکل از کلیه زنان با سابقه زندگی زناشویی بالای ۲۰ سال ساکن در شهرستان بندرعباس بود که در روش اول تعداد ۱۰ نفر به صورت هدفمند و در روش دوم تعداد ۳۷۰ نفر به صورت در دسترس به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در پژوهش حاضر عبارت بود از: مصاحبه نیمه ساختارمند و هم چنین پرسش نامه کتبی عوامل موثر بر دوام زندگی زناشویی. **یافته ها و نتایج.** پس از تجزیه و تحلیل داده ها نتایج زیر حاصل شد: رابطه معنی دار بین ادراک و پذیرش و دوام زناشویی مورد تایید قرار گرفت. رابطه بین قابلیت اعتماد و اتکا و دوام زناشویی نیز مورد تایید قرار گرفت. رابطه بین نگرش مثبت و دوام زناشویی مورد تایید قرار گرفت. بین حل تعارضات و دوام زناشویی رابطه وجود دارد. بین نگرش نسبت به مسائل مالی و دوام زناشویی رابطه وجود دارد. رابطه بین توافق در زمینه نحوه گذران اوقات فراغت و دوام زناشویی مورد تایید قرار گرفت. بین روابط جنسی و دوام زناشویی رابطه وجود دارد. بین مسائل مربوط به فرزندان و دوام زناشویی رابطه وجود دارد. رابطه بین بستگان و دوام زناشویی مورد تایید قرار گرفت. بین اشتراکات مذهبی و دوام زناشویی رابطه وجود دارد و هم چنین رابطه بین شناخت نسبت به همسر و دوام زناشویی مورد تایید قرار گرفت. در پایان هم پیشنهاداتی به خانواده ها و مسوولان ارائه شد.

واژگان کلیدی: ازدواج، زندگی زناشویی با دوام، نقش زن در دوام زندگی زناشویی

تقدیر و تشکر :

جناب آقایان دکتر زینلی پور و دکتر زارعی اساتید
راهنما و مشاورم و جناب آقایان دکتر شیخی و دکتر
رحمانی اساتید داورم:

شما روشنائی بخش تاریکی جان هستید و ظلمت
اندیشه را نور می بخشید. چگونه سپاس گویم
مهربانی و لطف شما را که سرشار از عشق و یقین
است. چگونه سپاس گویم تأثیر علم آموزی شما را
که چراغ روشن هدایت را بر کلبه ی محقر وجودم
فروزان ساخته است. آری در مقابل این همه عظمت
و شکوه شما، مرا نه توان سپاس است و نه کلام
وصف.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: طرح تحقیق
۲	۱-۱- مقدمه
۳	۲-۱- بیان مساله
۴	۳-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق
۵	۴-۱- اهداف تحقیق
۵	۱-۴-۱- اهداف کلی
۵	۲-۴-۱- اهداف جزئی
۶	۵-۱- سوال ها تحقیق
۶	۷-۱- تعاریف واژه ها و اصطلاحات
	فصل دوم: پیشینه ی تحقیق
۸	۱-۲- پیشینه نظری
۸	۲-۱-۱- خانواده
۹	۲-۱-۲- عوامل دوام ازدواج و تحکیم خانواده از دیدگاه اسلامی
۱۰	۳-۱-۲- موفقیت در ازدواج و رضایت از زندگی زناشویی
۱۱	۴-۱-۲- عوامل تعیین کننده موفقیت ازدواج و رضایت زناشویی
۱۹	۳-۱-۲- نظریه هایی پیرامون رضایت از زندگی
۲۳	۶-۱-۲- نظریه های مرتبط با آسیب شناسی زندگی زناشویی
۲۶	۲-۲- پیشینه تحقیقاتی
۲۶	۱-۲-۲- پیشینه داخلی
۲۹	۲-۲-۲- پیشینه خارجی
	فصل سوم: روش تحقیق
۳۲	۱-۳- روش تحقیق
۳۲	۲-۳- جامعه آماری
۳۳	۳-۳- نمونه پژوهش و روش نمونه گیری
۳۳	۱-۳-۳- تعیین حجم نمونه
۳۳	۴-۳- ابزار جمع آوری اطلاعات
۳۳	۱-۴-۳- مصاحبه نیمه ساختارمند
۳۳	۲-۴-۳- پرسش نامه عوامل موثر بر دوام زندگی زناشویی

۳۴	۳-۴-۲-۱- نمره گذاری
۳۴	۳-۴-۲-۲- روایی و اعتبار
۳۴	۳-۴-۲-۳- روش اجرای پرسش نامه دوام زندگی زناشویی
۳۴	۳-۵- روش اجرای پژوهش
۳۵	۳-۶- روش آماری برای تحلیل داده ها
	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها
۳۷	۴-۱- یافته های به دست آمده از مصاحبه
۴۰	۴-۲- جداول فراوانی
۴۴	۴-۳- سوال ها
	فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری
۷۳	۵-۱- بحث
۷۳	۵-۲- نتیجه گیری
۷۵	۵-۳- محدودیت ها
۷۶	۵-۴- پیشنهادات
۷۶	۵-۴-۱- پیشنهادات پژوهشی
۷۶	۵-۴-۲- پیشنهادات کاربردی
۷۷	منابع
۸۳	پیوست : پرسشنامه عوام موثر بر دوام زندگی
۸۸	چکیده انگلیسی

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۴-۰ : متغیرهای مربوط به مولفه های اصلی دوام زندگی.....	۳۷
جدول ۴-۱ : نمودار درصدی توزیع سنی آزمودنی ها.....	۴۰
جدول ۴-۲ : نمودار درصدی تحصیلات آزمودنی ها.....	۴۱
جدول ۴-۳ : نمودار درصدی مدت زمان ازدواج آزمودنی ها.....	۴۲
جدول ۴-۴ : میانگین ، واریانس ، انحراف معیار استاندارد مولفه های آزمودنی...۴۳	
جدول ۴-۵ : ضریب همبستگی ساده پیرسون مربوط به (ادراک و پذیرش) و (دوام زناشویی).....	۴۴
جدول ۴-۶ : ضریب تعیین مربوط به متغیر های (ادراک و پذیرش) و (دوام زناشویی).....	۴۴
جدول ۴-۷ : تحلیل واریانس یک راهه نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به متغیر های (ادراک و پذیرش) و (دوام زناشویی).....	۴۵
جدول ۴-۸ : ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای متغیر مستقل (ادراک و پذیرش).....	۴۵
جدول ۴-۹ : ضریب همبستگی ساده پیرسون مربوط به (قابلیت اعتماد و اتکا) و (دوام زناشویی).....	۴۶
جدول ۴-۱۰ : ضریب تعیین مربوط به متغیر های (قابلیت اعتماد و اتکا) و (دوام زناشویی).....	۴۶
جدول ۴-۱۱ : تحلیل واریانس یک راهه نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به متغیر های (قابلیت اعتماد و اتکا) و (دوام زناشویی).....	۴۷
جدول ۴-۱۲ : ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای متغیر مستقل (قابلیت اعتماد و اتکا).....	۴۷
جدول ۴-۱۳ : ضریب همبستگی ساده پیرسون مربوط به (نگرش مثبت) و (دوام زناشویی).....	۴۸
جدول ۴-۱۴ : ضریب تعیین مربوط به متغیر های (نگرش مثبت) و (دوام زناشویی).....	۴۸
جدول ۴-۱۵ : تحلیل واریانس یک راهه نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به متغیر های (نگرش مثبت) و (دوام زناشویی).....	۴۹
جدول ۴-۱۶ : ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای متغیر مستقل (نگرش مثبت).....	۴۹

- جدول ۱۷- ۴: ضریب همبستگی ساده پیرسون مربوط به (حل تعارضات) و
(دوام زناشویی)..... ۵۰
- جدول ۱۸- ۴: ضریب تعیین مربوط به متغیرهای (حل تعارضات) و
(دوام زناشویی)..... ۵۰
- جدول ۱۹- ۴: تحلیل واریانس یک راهه نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به متغیرهای (حل تعارضات)
و (دوام زناشویی)..... ۵۱
- جدول ۲۰- ۴: ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای متغیر مستقل
(حل تعارضات)..... ۵۱
- جدول ۲۱- ۴: ضریب همبستگی ساده پیرسون مربوط به (نگرش نسبت به مسائل مالی) و (دوام
زناشویی)..... ۵۲
- جدول ۲۲- ۴: ضریب تعیین مربوط به متغیرهای (نگرش نسبت به مسائل مالی) و (دوام
زناشویی)..... ۵۲
- جدول ۲۳- ۴: تحلیل واریانس یک راهه نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به متغیرهای (نگرش نسبت
به مسائل مالی) و (دوام زناشویی)..... ۵۳
- جدول ۲۴- ۴: ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای متغیر مستقل (نگرش نسبت به مسائل
مالی)..... ۵۳
- جدول ۲۵- ۴: ضریب همبستگی ساده پیرسون مربوط به (توافق در زمینه نحوه گذران اوقات فراغت)
و (دوام زناشویی)..... ۵۴
- جدول ۲۶- ۴: ضریب تعیین مربوط به متغیرهای (توافق در زمینه نحوه گذران اوقات فراغت) و
(دوام زناشویی)..... ۵۴
- جدول ۲۷- ۴: تحلیل واریانس یک راهه نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به متغیرهای (توافق در
زمینه نحوه گذران اوقات فراغت) و (دوام زناشویی)..... ۵۵
- جدول ۲۸- ۴: ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای متغیر مستقل (توافق در زمینه نحوه
گذران اوقات فراغت)..... ۵۵
- جدول ۲۹- ۴: ضریب همبستگی ساده پیرسون مربوط به (روابط جنسی) و
(دوام زناشویی)..... ۵۶
- جدول ۳۰- ۴: ضریب تعیین مربوط به متغیرهای (روابط جنسی) و
(دوام زناشویی)..... ۵۶
- جدول ۳۱- ۴: تحلیل واریانس یک راهه نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به متغیرهای (روابط جنسی)
و (دوام زناشویی)..... ۵۷
- جدول ۳۲- ۴: ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای متغیر مستقل
(روابط جنسی)..... ۵۷

- جدول ۳۳- ۴: ضریب همبستگی ساده پیرسون مربوط به (مسائل مربوط به فرزندان) و (دوام زناشویی)..... ۵۸
- جدول ۳۴- ۴: ضریب تعیین مربوط به متغیرهای (مسائل مربوط به فرزندان) و (دوام زناشویی)..... ۵۸
- جدول ۳۵- ۴: تحلیل واریانس یک راهه نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به متغیرهای (مسائل مربوط به فرزندان) و (دوام زناشویی)..... ۵۹
- جدول ۳۶- ۴: ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای متغیر مستقل (مسائل مربوط به فرزندان)..... ۵۹
- جدول ۳۷- ۴: ضریب همبستگی ساده پیرسون مربوط به (بستگان و دوستان) و (دوام زناشویی)..... ۶۰
- جدول ۳۸- ۴: ضریب تعیین مربوط به متغیرهای (بستگان و دوستان) و (دوام زناشویی)..... ۶۰
- جدول ۳۹- ۴: تحلیل واریانس یک راهه نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به متغیرهای (بستگان و دوستان) و (دوام زناشویی)..... ۶۱
- جدول ۴۰- ۴: ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای متغیر مستقل (بستگان و دوستان)..... ۶۱
- جدول ۴۱- ۴: ضریب همبستگی ساده پیرسون مربوط به (اشتراکات مذهبی) و (دوام زناشویی)..... ۶۲
- جدول ۴۲- ۴: ضریب تعیین مربوط به متغیرهای (اشتراکات مذهبی) و (دوام زناشویی)..... ۶۲
- جدول ۴۳- ۴: تحلیل واریانس یک راهه نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به متغیرهای (اشتراکات مذهبی) و (دوام زناشویی)..... ۶۳
- جدول ۴۴- ۴: ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای متغیر مستقل (اشتراکات مذهبی)..... ۶۳
- جدول ۴۵- ۴: ضریب همبستگی ساده پیرسون مربوط به (شناخت نسبت به همسر) و (دوام زناشویی)..... ۶۴
- جدول ۴۶- ۴: ضریب تعیین مربوط به متغیرهای (شناخت نسبت به همسر) و (دوام زناشویی)..... ۶۴
- جدول ۴۷- ۴: تحلیل واریانس یک راهه نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به متغیرهای شناخت نسبت به همسر) و (دوام زناشویی)..... ۶۵

جدول ۴-۴۸ : ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای متغیر مستقل (شناخت نسبت به همسر).....	۶۵
جدول ۴-۴۹ : متغیر های پذیرفته شده در آزمون رگرسیون مرحله ای (گام به گام) به ترتیب اولویت.....	۶۶
جدول ۴-۵۰ : ضریب R همبستگی ، ضریب تعیین ، خطای معیار رگرسیون مرحله ای	67
جدول ۴-۵۱ : تحلیل واریانس رگرسیون مرحله ای مربوط به هفت بعد.....	۶۸
جدول ۴-۵۲ : ضرایب β و مقادیر t و سطح معنی دار برای رگرسیون مرحله ای	70

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱-۴ : نمودار درصدی توزیع سنی آزمودنی ها.....	۴۰
نمودار ۲-۴ : نمودار درصدی تحصیلات آزمودنی ها.....	۴۱
نمودار ۳-۴ : نمودار درصدی مدت زمان ازدواج آزمودنی ها.....	۴۲

فصل اول

طرح تحقیق

۱-۱- مقدمه :

تشکیل خانواده، آرامش و اعتدال را برای جامعه به ارمغان می‌آورد و در صورتی که احساس زوج‌ها نسبت به زندگی مشترک مطلوب باشد، آنان را از رفاه، امنیت و سلامت برخوردار می‌سازد؛ برآورد آن‌ها را از توانایی‌هایشان افزایش می‌دهد، پذیرش مسئولیت و ایفای نقش والدینی را ترغیب می‌کند و کودکان را علیه فقر بیمه می‌سازد (دوهرتی^۱ و همکاران، ۱۹۸۶). زوج‌ها با آرمان زندگی مشترک و برخورداری از حمایت و آرامش به سوی تشکیل خانواده گام برمی‌دارند، اما خانواده با هویتی به مثابه یک موجود زنده، تحول می‌یابد. از لحظه شروع زندگی مشترک تا پایان آن، موجودیت این نظام بالنده و در حال تحول با عبور از مراحل مختلف دگرگون می‌شود. از این رو انطباق و سازش‌یافتگی مجدد با مراحل که برای مثال با تولد فرزندان، جدایی آنان از خانواده یا بازنشستگی زوج‌ها شکل می‌گیرند، امری ضروری است. حال اگر زوج‌ها هنگام عبور از مراحل تحول، به روش‌هایی برای حل تعارض‌های خود مجهز نباشند چه رخ خواهد داد؟ کانون خانواده‌ای که با یک دیدگاه آرمانی‌نگر می‌بایست آرامش را به زوج‌ها، اعطا کند مبدل به صحنه جدالی خواهد شد که پایانی بر آن متصور نیست. همسران درگیر، به دلیل مواجهه با تعارض‌ها، از کمبود انرژی روانی رنج خواهند برد و در ایفای نقش خود چه به عنوان همسر و چه به عنوان والد دچار مشکل خواهند شد. تحقیقات نشان می‌دهند که وجود تنیدگی در روابط، زوج‌ها را به سوی احساس افسردگی سوق می‌دهد؛ احساسی که پیامد مستقیم آن کاهش سطح حرمت خود و خود اثربخشی زوج‌هاست. تزلزل در روابط خانوادگی، کودکان را نیز بی‌نصیب نخواهد گذاشت. فرزندان چنین خانواده‌هایی ناکامی‌هایی را متحمل خواهند شد که تا پایان زندگی، آنان را درگیر خواهد ساخت (شفر^۲ و همکاران، ۱۹۹۸).

در چنین شرایطی بازنگری مجدد روابط و کوشش در جهت حل مشکلات بین فردی ضروری است، اما در بسیاری از موارد همسران نسبت به عواملی که از ابتدا زمینه‌ساز مشکل است و یا در خلال عبور از مراحل مختلف تحول خانواده، مشکلاتی را در روابط ایجاد می‌کنند، هشیار نیستند. هیچ زوجی با تشکیل خانواده به گسستگی آن نمی‌اندیشد و به شروع ارتباطی که پر از تنیدگی، ناکامی و تعارض است تمایل ندارد. غالب زوج‌هایی که به دلیل تعارض‌های موجود در زندگی مشترکشان وادار به ترک یکدیگر و جدایی شده‌اند، اظهار می‌کنند که در صورت هشیری نسبت به عوامل مؤثر در پایداری زندگی زناشویی می‌توانستند زندگی بهتری را پی‌ریزی کنند (فاورز و اولسون^۳، ۱۹۸۹).

دستیابی به هشیری مورد نظر، مستلزم بررسی عواملی است که احساس رضایت فرد را از ازدواج افزایش می‌دهد و در نهایت زندگی پایداری را برای وی فراهم می‌آورد (صیادپور، ۱۳۸۴).

^۱ Doherty

^۲ Schafer

^۳ Fowers

برقراری ارتباط صحیح بین زن و شوهر در ثبات زندگی نقش مهمی بازی می کند. در برقراری ارتباط، گفتگوی صمیمی مهم است. اما بدون درک این مطلب که نقش زن در ارتباط چیست، حتی بهترین ارتباطات به ناچار با شکست مواجه می شوند.

۱-۲- بیان مساله :

در سال های اخیر در اکثر کشورهای جهان و از جمله ایران ساختار خانواده ها دچار تغییر شده است، بنیان خانواده ها چنان سست گشته که دیگر به ندرت مرگ می تواند بین زوج ها جدایی افکند. آمار طلاق و خشونت های خانوادگی هر ساله رو به افزایش است. نگاهی به وضعیت خانواده ها در کشورهای غربی و به ویژه آمریکا نشان می دهد که اکثر قتل ها ریشه خانوادگی دارد، میزان زد و خوردهای خانوادگی و طلاق به شدت افزایش یافته است. فحاشی، ضرب و شتم و به عبارت دقیق تر خشونت در خانواده به عنوان یکی از عمده ترین نگرانی های اجتماعی درآمده است. گرچه در کشور ما به دلیل اعتقادات مذهبی، بافت خاص فرهنگی، ارزش های اخلاقی شایع و حاکم، شدت مشکلات خانوادگی به اندازه برخی کشورهای دیگر نیست، با وجود این بروز مشکلات و نارضایتی های مختلف در این رابطه را نمی توان مورد اغماض قرار داد، گزارش های اخیر از افزایش میزان اختلاف، خشونت و طلاق در کشور حکایت می کنند. اصولاً زندگی زوج ها تحت تأثیر فشارهای مختلفی از بیرون و داخل خانواده در معرض خطر فروپاشی و طلاق قرار دارد. کارتر^۱ و همکاران (۱۹۹۸) به سه دسته عوامل فشارآور در زندگی مشترک اشاره کرده اند: ۱- عوامل فشارآور عمودی یعنی ادراکاتی که هر فردی از خانواده اصلی خود به رابطه زناشویی می آورد و متأثر از نسلرهای گذشته و شجره خانوادگی است. ۲- عوامل فشارآور افقی تحولات قابل پیش بینی چرخه زندگی مثل تولد فرزندان، بالغ شدن فرزندان، ترک والدین، و نیز حوادث غیر قابل پیش بینی مثل مرگ غیر منتظره، تصادف یا بیماری های مزمن ۳- عوامل فشارآور سطح سیستم ها که شامل عوامل فشارآور اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، مذهبی، اقتصادی، تأثیر اعضای خانواده گسترده، گروه های کاری، سازمان ها و دوستان در زندگی زناشویی زوج ها هستند (ثنایی و باقریان نژاد، ۱۳۸۲).

بررسی ها نشان داده اند افزایش احساس رضایت افراد از زندگی زناشویی منوط به وجود متغیرهای متعددی است که می توان آن ها را به دو مقوله اصلی تقسیم کرد: ۱) عواملی که پیش از ازدواج شکل گرفته اند و از آغاز زندگی مشترک سطح رضایت فرد را از ازدواج تحت تأثیر قرار می دهند؛ ۲) عواملی که در خلال زندگی مشترک مطرح می شوند و مستلزم برقراری سازش مجدد با شرایط جدید هستند. در مقوله نخست عواملی مانند ویژگی های شخصیت، نژاد، اعتقادات مذهبی، چگونگی گذراندن اوقات فراقت، ازدواج پیشین همراه با فرزند خوانده ها و آشنایی پیش از ازدواج قرار دارند. تحقیقات نشان داده اند افراد نه تنها تمایل دارند با کسانی ازدواج کنند که از لحاظ خصوصیات جسمانی، توانایی های شناختی و ویژگی های

^۱ Carter

شخصیتی با آن‌ها همانند هستند، بلکه ازدواج‌هایی از پایداری و سلامت برخوردارند که هنگام شروع زندگی مشترک، ویژگی‌های شخصیتی زوج‌ها مشابه باشند (کاسپی و هربرنر^۱، ۱۹۹۰). برخی از این ویژگی‌ها مانند خودافشاگری و پنهان‌کاری با تأثیر بر روابط بین فردی پیش‌بینی‌کننده‌های مهمی برای تعیین میزان احساس رضایت از ازدواج به حساب می‌آیند (فینک نور و هازان^۲، ۲۰۰۰). به هر حال، ارزیابی زوج‌ها از ویژگی‌های شخصیتی یکدیگر مبین تأثیر این خصوصیات بر میزان رضایت آنان از زندگی مشترک است (ویسمن و همکاران^۳، ۲۰۰۴).

نتایج بررسی‌های به عمل آمده در مورد نژاد نیز، حاکی از پایداری بیشتر ازدواج بین هم‌نژادهاست. افزون بر این، پژوهش‌ها نشان داده‌اند در بین اقوام مختلف، متغیرهای تشکیل دهنده احساس رضایت کلی از ازدواج متفاوت است. از دیگر عواملی که پیش از ازدواج شکل می‌گیرد، اعتقادهای مذهبی است. تحقیقات نشان داده‌اند افزایش فعالیت‌های مذهبی اگرچه روابط زناشویی را بهبود نمی‌بخشد و بر میزان شادی زندگی زناشویی، بهبود تعامل بین زوج‌ها، کاهش تعارض‌ها و مشکلات روزمره تأثیر نمی‌گذارد، اما می‌تواند با افزایش تعهد اخلاقی، احتمال توجه به طلاق را کاهش دهد. مشابهت علائق اوقات فراقت نیز بر میزان سازش‌یافتگی زناشویی مؤثر است (بنی‌اسدی شهر بابک، ۱۳۷۵).

در کنار تمام عواملی که موجب استحکام و دوام هر چه بیشتر ازدواج و زندگی زناشویی می‌شود، همان‌طور که بیان شد نقش همسر (زن) در اولویت قرار دارد. لذا محقق در این تحقیق درصدد این است که بداند چه عواملی باعث دوام زندگی زناشویی می‌شوند و نقش زن چه تأثیری در این دوام دارد؟

۱-۳- ضرورت و اهمیت تحقیق :

ازدواج با بحران‌های دائمی سر و کار دارد. بطوری که معضل اختلالات زناشویی بیشتر از هر طبقه تشخیص روان‌پزشکی دیگر دلیل مراجعه مراجعان به مراکز مشاوره است. زن و مرد به دلایل متعدد لاجرم می‌بایست مسائل و مشکلات بسیاری را در ایجاد و حفظ و بقای زندگی زناشویی و روابط نزدیک و صمیمانه با یکدیگر تجربه کنند. آمار بالای طلاق در ایران و در جهان نشانه بارز مشکلات زناشویی است (رحمت‌اللهی و همکاران، ۱۳۸۵).

خانواده به عنوان کوچکترین واحد اجتماعی، اساس تشکیل جامعه و حفظ عواطف انسانی است. خانواده باید هر چه بیشتر مورد توجه قرار گرفته و تلاش بشود که از اختلاف خانوادگی جلوگیری به عمل آید. یکی از عوامل مؤثر در رفتار خود، خانواده است. محیط خانه نخستین و با دوام‌ترین عاملی است که در رشد شخصیت افراد تأثیر می‌گذارد. کودک ویژگی‌هایی از والدین خویش به ارث می‌برد و از این راه پدر و مادر زمینه رشد و پیشرفت افراد را فراهم می‌نمایند. نفوذ والدین در کودکان تنها محدود به جنبه

^۱ Caspi & Herbner

^۲ Finkenauer & Hazan

^۳ Whisman

های ارثی نیست، بلکه خانواده در آشنایی کودک با زندگی جمعی و فرهنگ جامعه نیز نقش مهمی را ایفا می کند. موقعیت اجتماعی خانواده، وضع اقتصادی آن، افکار و عقاید، آداب و رسوم، ایده آل ها، آرزوهای والدین و سطح تربیت آنان، در رفتار کودکان نفوذ فراوان دارد. شکل و ساختار خانواده ها، طرز ارتباط هر یک از اعضای خانواده با یکدیگر و جامعه ای که خانواده در آن به سر می برد، در تمام موارد یکسان نیست. بنابراین تأثیر خانواده ها در رفتار افراد، مختلف است. در یک خانواده، شکل کار و طرز ارتباط اعضای خانواده ها به گونه ای است که محیط خانواده را برای تأمین احتیاجات اساسی کودکان، چه در زمینه جسمانی و چه در زمینه روانی، مساعد می سازد. اهمیت دوام زندگی و استحکام آن بر کسی پوشیده نیست. اما بسیاری از تحقیقات در مورد علل فروپاشی آن پژوهش هایی انجام داده اند. بدون آن که به بررسی دوام و استحکام آن توجهی داشته باشند. این تحقیق نیز به خاطر اهمیت دوام و استحکام خانواده، به نقش زن در دوام آن خواهد پرداخت. نظر به جدید بودن موضوع پژوهش فعلی و تلویحات نظری و عملی آن به نظر می رسد، انجام پژوهش حاضر حائز اهمیتی شایسته باشد. آشکار است که نتایج این تحقیق می تواند از نظر عملی راه گشای شناخت جامع تر از عوامل گرایش به دوام زندگی زناشویی در جامعه مورد نظر باشد و راهکارهای عملی سازنده تری را برای جلوگیری از تعارضات زناشویی در بین زوجین پیشنهاد نماید و هم چنین نتایج این پژوهش می تواند مبنایی برای آموزش صحیح مهارت زندگی جهت پیشگیری از تعارضات زناشویی باشد. از این رو نتایج پژوهش حاضر می تواند علاوه بر موارد یاد شده، مورد استفاده روان شناسان، مشاوران و افراد متخصص در این زمینه قرار گیرد.

۴-۱- اهداف تحقیق :

۱-۴-۱- اهداف کلی :

۱- شناسایی و بررسی علل دوام زندگی زناشویی با تأکید بر نقش زن در دوام ازدواج

۱-۴-۲- اهداف جزئی :

- تعیین نقش (ادراک و پذیرش) در (دوام زناشویی)
- تعیین نقش (قابلیت اعتماد و اتکا) در (دوام زناشویی)
- تعیین نقش (نگرش مثبت) در (دوام زناشویی)
- تعیین نقش (حل تعارضات) در (دوام زناشویی)
- تعیین نقش (نگرش نسبت به مسائل مالی) در (دوام زناشویی)
- تعیین نقش (توافق در زمینه نحوه گذران اوقات فراغت) در (دوام زناشویی)
- تعیین نقش (روابط جنسی) در (دوام زناشویی)
- تعیین نقش (مسائل مربوط به فرزندان) در (دوام زناشویی)

- تعیین نقش (بستگان و دوستان) در (دوام زناشویی)
- تعیین نقش (اشتراکات مذهبی) در (دوام زناشویی)
- تعیین نقش (شناخت نسبت به همسر) در (دوام زناشویی)

۱-۵- سوال های تحقیق:

- آیا بین (ادراک و پذیرش) و (دوام زناشویی) رابطه وجود دارد؟
- آیا بین (قابلیت اعتماد و اتکا) و (دوام زناشویی) رابطه وجود دارد؟
- آیا بین (نگرش مثبت) و (دوام زناشویی) رابطه وجود دارد؟
- آیا بین (حل تعارضات) و (دوام زناشویی) رابطه وجود دارد؟
- آیا بین (نگرش نسبت به مسائل مالی) و (دوام زناشویی) رابطه وجود دارد؟
- آیا بین (توافق در زمینه نحوه گذران اوقات فراغت) و (دوام زناشویی) رابطه وجود دارد؟
- آیا بین (روابط جنسی) و (دوام زناشویی) رابطه وجود دارد؟
- آیا بین (مسائل مربوط به فرزندان) و (دوام زناشویی) رابطه وجود دارد؟
- آیا بین (بستگان و دوستان) و (دوام زناشویی) رابطه وجود دارد؟
- آیا بین (اشتراکات مذهبی) و (دوام زناشویی) رابطه ای وجود دارد؟
- آیا بین (شناخت نسبت به همسر) و (دوام زناشویی) رابطه وجود دارد؟

۱-۷- تعاریف واژه ها و اصطلاحات:

دوام زندگی :

به میزان استحکام زندگی زناشویی دوام زندگی گفته می شود. به عبارت دیگر میزان تمایل زن و شوهر به ادامه زندگی و یا به جدایی، در کنار هم زندگی کردن، فهم همدیگر و شناخت اینکه با وجود تفاوت ها خوشحال باشند و با خوشحالی در کنار هم زندگی کنند. میزان وجود عشق و علاقه به یکدیگر و میزان وفاداری به یکدیگر. عواملی که به دوام زندگی کمک می کنند عبارتند از: ویژگی شخصیتی، قابلیت اعتماد و اتکا، ارتباط زناشویی، بر طرف نمودن مشکلات و تعارضات، توافق در مورد مسائل مالی و نظارت بر آن، توافق و رضایت از نحوه گذران اوقات فراغت، ارضاء نیاز جنسی و موفقیت در روابط جنسی، وجود فرزندان وابستگی عاطفی به آنها، بستگان و دوستان، اشتراکات مذهبی، شناخت.

در این پژوهش منظور نمره ای است که آزمودنی از پرسش نامه محقق ساخته عوامل موثر بر دوام زندگی زناشویی کسب می کند.

فصل دوم :

پیشینه ی تحقیق

۲-۱- پیشینه نظری :

۲-۱-۱- خانواده :

پیش تر از این، گروهی از محققان علوم اجتماعی، خانواده را به «گروهی از افراد که روابط آنان با یکدیگر بر اساس هم خونی شکل می گیرد و نسبت به هم خویشاوند محسوب می شوند»؛ تعریف کرده بودند. گروهی دیگر از جامعه شناسان، برای تعمیم خانواده، به گونه ای که افزون بر روابط هم خونی، مواردی هم چون فرزند پذیری و پذیرش های اجتماعی و قراردادی را نیز در برگیرد، خانواده را این گونه تعریف کردند: «گروهی است متشکل از افرادی که از طریق پیوند زناشویی، هم خونی یا پذیرش، با یکدیگر به عنوان شوهر، زن، مادر، پدر، برادر، خواهر و فرزند در ارتباط متقابلند و فرهنگ مشترکی پدید آورده و در واحد خاصی زندگی می کنند» (ساروخانی، ۱۳۷۵).

دیگر صاحب نظران نیز در حوزه های مختلف علوم انسانی، تعاریف و تعبیر مشابهی در تعریف خانواده به کار برده اند، برای نمونه، به دو تعریف دیگر اشاره می شود:

خانواده ترکیبی از افرادی است که از راه خون، زناشویی، و یا فرزند پذیری، با یکدیگر ارتباط می یابند و طی یک دوره زمانی نامشخص، با هم زندگی می کنند - خانواده پیوندی است که با نهاد ازدواج، یعنی صورتی از روابط جنسی، که به تصویب جامعه رسیده، مرتبط است.

خانواده گروهی اجتماعی است که بزرگ سالان آن (مذکر و مؤنث) از نظر جنسی، با هم زندگی می کنند و از نظر اقتصادی، همکاری دارند و دارای یک بچه یا بیش تر هستند (ثلاثی، ۱۳۷۷).

قدر مشترک این گونه تعاریف را می توان در سه محور خلاصه کرد :

۱. خانواده بر مبنای ازدواج بین دو جنس مخالف شکل می گیرد.
۲. روابط نسبی (قرار دادی یا واقعی) یا سببی بین اعضای آن وجود دارد.
۳. افزون بر کارکردهای زیستی (تولید مثل)، کارکردهای آموزشی، تربیتی و اقتصادی نیز برای آن متصور است (الیاسی، ۱۳۷۰).

با این حال، نگاهی گذرا به سیر تصورات خانواده، نشان می دهد که این نهاد کهن، در عمر طولانی خود - به ویژه در دوران معاصر - دست خوش چنان تغییراتی شده است که مشکل بتوان تعریفی جامع از آن ارائه داد. از این دیدگاه، تصور قالبی ما از خانواده، که از یک شوهر، همسر و فرزندانشان ترکیب می شود، با توجه به ساختار خانواده در سراسر تاریخ بشر، تصور چندان درستی نیست. بر این اساس، تعریف خانواده، امری سهل و ممتنع است. سهل است به علت تصور قالبی که از خانواده، حتی در ذهن خواص وجود دارد و آن را ترکیبی از شوهر، همسر و فرزندان می پندارد؛ و ممتنع است به سبب گونه های بی شمار و متفاوتی که قدر مشترک آن ها، تنها اطلاق نام «خانواده» است و جز آن، قدر مشترک دیگری ندارند. به